

flagrante tegenstelling met de breedheid van opvatting en ruim-
hartigheid waarvan de broeders in andere kerkelijke gemeen-
schappen mochten genieten — ik weet dat sommigen hebben
getoed met de discrepantie tussen de ruimheid ten opzichte
van de buitenstaanders en de engheld en bekrompenheid in
het behouden en handelen op het eigen kerkelijk erf — maar
om des levens wil moet men zoo doen. Bovendien, waren de
synodale uitspraken met hun zware accentuering van een „een-
heidige genade“ vergegelenden doop, niet sterk subjectivis-
tisch georiënteerd? En nu zien we dan deze strooming in volle
actie. Dijk heeft er de handen meer dan vol aan. Zou Wirth
tien jaar geleden een schijn van kans op een professoraat
hebben gehad? Welnee, toen met men — ik hoor het nog —
hij is medewerker van Woord en Geest geweest en dwcept met
de N.O.S.V. Zouden toen mannen als Wieringa en Overduin
oort tot de gemeenschap der hooge synode zijn toegelaten?
Nu geschiedt zoowel het een als het ander. En op de synodes,
die een groote fractie van de gereformeerde gemeenschap uit-
„haar kerk“ joegen, vecht deze strooming — risum tenatis,
amiet... of men: quis non flet? — voor documentati-
teit. Onmiddellijk na het uitwerpen van vele mede-ambts-
dragers zingen zij het lied der eenheid! Juste geroed met het
graven van een nieuwe diepe kloof tussen hen die één waren,
roepen zij allen op bastaande kloven te dempen!

Nu zou het niet te verwonderen, ja verloor te verwachten
zijn, dat deze strooming, uitwerkend en voortstootend wat
Badrack, Buffinga, Barkey Wolf en anderen reeds in boeken
hebben gedaan, n.l. het samenwerken met allerlei vogels, van
allerlei niet gereformeerde pluinage, nu ook nog een orgaan
zouden uitgeven om de tendens tot synthese, welke in de
Gereformeerde Kerken troef is nog wat te stimuleren. En
dat overwegende, is mij de samenwerking van hen, die werkelijk
uit de reformatische krachten willen leven veel liever. Of,
juister gezegd: de eenige mogelijke indien ze althans geacht
naar waarheid en oprechtheid.

Hoezeer de idee van een blad uitgaande en ten dienste van
de gehele Gereformeerde gemeenschap mij dus ook heeft, toch kan
ik het mijn groote spijt momenteel, in de bestaande consti-
tutie, niet zonder meer als medewerker toetreden.

Ik wil dat nu na julle antwoord nog wat concreter zeggen
en verlieten dan uit mijn eerste brief blijkt.

Julle hebben de hand van het „Eenheid des geloofs“
opgeheven. Dat is een zeer ernstig ding. Dat kan men alleen
doen — en dat doet men in feite ook altijd — voor het oog
van God en zijn Zoon Jezus Christus. En wanneer men dit
doet in den volen ernst van een voor Gods aangezicht gesproken
woord, dan brengt dat zijn consequenties mee.

Vooreerst verdaart men ook spreken, dat datgene aan-
wens is wat noodzakelijk is om in kerkelijke gemeenschap rond
een avondmaalstafel te zitten, maar dat tegelijk ook zonder
eenige reserve tot het werkelijk zich scharen om dien eenen
avondmaalstafel te zitten. Wie durft spreken van eenheid
des geloofs en niet tegelijk naar die gemeenschap streeft,
spot met den ernst van het goddelijke woord „eenheid des
geloofs“ (Ef. 4:13). Natuurlijk bedoel ik niet dat men hals
over kop, los van alle verbanden waarin men geboren werd
en tot nu toe leefde een kerkelijke eenheid onder elkaar moet
forceren! Geen sprake van. De historische situatie waarin we
leven hebben we te aanvaarden als uitgangspunt van alle
activiteit. Maar wel bedoel ik hiermee, dat de wil tot eenheid
aanwens moet zijn en het streven daarnaar moet beginnen.

Vervolgens verklaart men als men serieuze het bestaan van
de „eenheid des geloofs“ onder elkaar constateert, dat de
ultraard heel goed overwogen en doordane onderlinge verschil-
len niet van dien aard zijn, dat zij de eenheid des geloofs
aantasten en de kerkelijke gemeenschap zouden moeten ver-
hindern of doen ophouden. Intendeel, men spreekt „een-
heid des geloofs“ constaterende uit, dat die verschillen geen
criterium mogen zijn, noch voor het aangaan, noch voor het
weigeren van kerkelijke gemeenschap.

Wanneer ik nu deze simpele, voor ieder monsch overduidelijke
en onomstootelijke feiten overweg in verband met de concrete
situatie, waarin wij allen verkeeren, dan loop ik hopeloos vast!

Want zij die in de Gereformeerde Kerken zich binden of
conformeren aan de synodale besluiten en handelingen, ver-
klaren voor Gods aangezicht, dat de leeruitspraken welke her-
vormde, chr. gereformeerde en vrijgemaakte gereformeerde broe-
ders unaniem en voltrekt verwerpen, meer zeker criterium moe-
ten zijn voor kerkelijke gemeenschap en uitsluiting. En zij
nemen dan ook de op grond van deze overtuiging inderdaad
geschiede schorsingen en uitsluitingen zeer uitdrukkelijk voor
hun rekening! De beroemde revile-synode verklaarde immers
nog pas zeer bevestigd, dat de generale synodes „krachtens het
leerzegg van Christus' kerk“ de bewuste leeruitspraken gedaan
hebben en dat deze „ultraard“ een „bindend karakter“ dra-
gen. Kan dat iets anders zijn dan dat ze een beslissende rol
moeten spelen bij het aangaan en weigeren van kerkelijke
gemeenschap? En bovendien verklaarde deze synode voor Gods
aangezicht, dat zij de door de vorige synodes verrichte schor-
singen en uitsluitingen ten volle voor haar rekening nam. Deze
uitspraken en verklaringen nu nemen alle Gereformeerden
metterdaad en consequent voor hun rekening, zolang zij zich
daar niet duidelijk en publiek tegen verzetten.

Maar terwijl de broeders uit de gebonden kerken, ook die
welke aan „Eenheid des geloofs“ meewerken, dat voor Gods
aangezicht uitspreken en blijven uitspreken — ik mag ook zeg-
gen, want het geschiedt in de kerk, zweren en blijven
zweren — saboteeren zij deze leeruitspraken op de meest radi-
cale wijze! Ze helpen mee een orgaan in het leven te roepen
en werken er aan mee, waarin de door hen bevestigde leer-
uitspraken op de scherpste en meest principiële wijze zullen be-
streden worden!

Terwijl alle Gereformeerde ambtsdragers zich nog door de
laatste synode hooren toeroepen, dat de minimale eisch welke
hun ten aanzien van de leeruitspraken gesteld wordt, waarvan
dus geen syllabe mag worden afgedaan, deze is, dat zij niets
zullen leeren wat niet ten volle met de leeruitspraken in over-
eenstemming is, werken sommigen mee aan de oprichting en
het onderhouden van een blad, dat reeds in het eerste nummer
op zeer principiële en meeslepende wijze gaat propageren
niet alleen wat daarmee in geen enkel opzicht in overeenstem-
ming is, maar wat daar zelfs volkomen van verschillend is
tegenin boel.

En terwijl deze broeders in de kerk feitelijk en zakelijk zeggen:
wij kunnen en mogen de geschorsten en geweeten niet als
mede-ambtsdragers in Christus' kerk begroeten, we wierpen en
werpen hen daarom uit en we kunnen daarom met hen en
met wie hen blijven erkennen niet in één kerkelijke gemeen-
schap leven en niet aan één tafel den dood des Heeren verken-
digen — roepen ze buiten het „terrein“ van de kerk, op het

„terrein“ van de pers luidt uit: er is tussen hen en ons
eenigheid des geloofs!

Maar, broeders, en ik zeg het volstrekt ernstig, is dit beweren
geen leugen voor God indien men dat geloof aan die eenigheid
des geloofs niet concreetiseert door — en ik noem ook het
minimale van wat noodzakelijk is — publiek te verklaren, dat
hun schorsing een scheuring der kerk en een zonde is tegen
God en dat permanent blijft?

Hoe meer ik over dit alles nadenk, hoe dieper ik onder den
indruk kom van het onzuivere en onwaarsachtige van heel dit
doen. Ik vraag mij telkens af: hoe is dit alles mogelijk? Heeft
men dan geen oog en geen hart meer voor den levenswij-
 welke hoort bij het koninkrijk Gods? Hoe kunnen de ver-
houdingen in zoo korten tijd zoo verworden en verdorven
worden. Wat ontbreekt een officieel kerkelijk zonde, welke
ondanks alle vermanen volgehouden wordt, een lawne van
ongerechtigheid!

Mag ik nog een ding noemen?

Julle kent de uitspraak van de revile-synode, dat de ver-
anderde situatie in de Kerken een nieuwe uitspraak over som-
mige punten betreffende het genadeverbond wenschelijk maakte.

Julle weet ook terdege waarop deze uitspraak doelde. De
synode had, dat verklaarnde, het oog op een verbondsbewou-
ding, waarvan zij weinig verstond, maar die zij als veruitwen-
ding van het verbond typeerde. Op en buiten de synode werd
gezegd, dat de nieuw geformuleerde uitspraken in eenster in-
stantie tegen die uitsluitende verbondsbewouwing waren ge-
richt. In de zwartste kleuren werd zij geschilderd. Die was
het groote gevaar voor de kerken! Daartegen moest het koste
wat het koste gestreden worden! En duidelijk werd uitgesproken
wie de boose demon was welke dit monster weer met nieuw
leven had bezield. Prof. Ridderbos schreef het open en duidelijk
in het Gereformerd Weekblad! Die boose demon was... De
Woelderink! Tegen hem waarschuwde julle synode! Om hem
te weerstaan produceerde julle synode de nieuwe verklaring
inzake het genadeverbond. En nu gaan julle met De Woelderink
samenwerken. Neen niet op een „neutraal terrein“ of op een
„terrein van de gemeene gratie“, neen, om leiding te geven in
het geestelijk leven waar naar ons aller overtuiging de reali-
teiten van verbond en belofte van allesbeheerschende betekenis
zijn. In die samenwerking zal De Woelderink permanent en
resoluut ingaan tegen die nieuwe verklaring, dus tegen de
leer der Gereformeerde Kerken inzake het verbond! En julle
werken daarin met hem mee! Julle helpen hem zakelijk en
feitelijk in het ondergraven en vernietigen van de leer omtrent
verbond en belofte, waaraan julle gebonden zijn en je nog
dagelijks bindt. Maar ik vraag weer: kan dat mag dat? Is
dat waarsachtig, eerlijk, open? Als De Woelderink predikant bij
de Geref. Kerken was zou hij onherroepelijk geschorst moeten
worden. Als hij vroeg predikant te worden zou hij onherroep-
elijk teruggewezen worden. En terwijl julle dat weten roepen
julle toch maar: er is eenigheid des geloofs! En julle blijft
dit roepen terwijl julle je metterdaad bindt aan het volstrekt
afwijpend oordeel dat julle synodes uitspreken over het hart,
de ziel van De Woelderink's heerlijke boodschap.

O, ik weet het uit eigen ervaring, die als een smartelijke
herinnering in mij voortleeft: ons vleesch heeft een prachtigen
voorraad argumenten om het onwaarsachtige van dit doen te
camoufleren. Je kunt spreken over gereformerd in engeren
en ruimeren zin, over de kerk met een hoofd- en kerk met
een kleine letter, je kunt praten over oecumeniciteit, over
geloofsenheid in de geloofsverderheid, over het onderscheid
tussen het „terrein“ van de kerk en dat van de pers enz.
We kunnen ontroerend spreken over den nood waarin de kerk
verkeert en waarin toch „iets“ moet gedaan worden enz, enz.
Maar we moeten geen nevels blaas over dat ene punt, dat
julle zakelijk gaan bestrijden in de krant datgene waar je in
de kerk onder eede aan gebonden bent; dat julle eenigheid
des geloofs ponsert tussen julle en hen, die je in de kerk
schorst en weert, feitelijk of stilzwijgend!

Ik zal nu maar ophouden. Ik was van plan, zoals ik in
het begin reeds schreef, nog uitvoerig op Dondorp's brief in
te gaan. Maar ik heb al zo lang zitten schrijven. En het is
ellendig je al deze dingen opnieuw voor te stellen, in te denken
en woord voor woord te moeten neerschrijven. Een diepe smart
komt in je op, als je ziet in welk een ontstellend tempo de
kerk achteruit vliegt in geloof, in ernst, in strijd tegen de zonde
de wereld, in eenvoud en waarsachtigheid. Ik heb nooit
geweten, dat een zonde in de leiding en regering der kerk
zulk een ontzettende, katastrofale gevolgen zou hebben. We hebben
de geschiedenis van richters en koningen en van de kerk aller
eeuwen nog zoo slecht verstaan.

Samenvatting wil ik verklaren, dat ik graag wil meewerken,
maar: in een zuivere, on dubbelzinnige
relatie en positie. Of, anders gezegd: de „eenheid des geloofs“
moet niet slechts genoemd maar inderdaad beleiden en
dus beleefd worden in hól ons leven en speciaal in de
concrete samenwerking ten aanzien van het blad. En dit impli-
ceert mij het zich accoord verklaren met wat ik in mijn
eersten brief schreef.

God geve de waarsachtige gemeenschap, door een werkelijk
en ten volle leven uit het geloof. Dat, maar dan ook alleen,
wordt het goed.

C. VEENHOF.

„INSTEMMEN“ — OOK MET DE LEER- UITSPRAKEN OMTRENT „DE ZIEL“.

Vóór verleden week haalden we (de titel was per
abus niet als titel gedrukt) in ons artikelje „In-
stemmen“ de door de „synode“ van ginds officieel
aangemaakte uitspraak aan: „ingeval een kandidaat met
de bedoelde uitspraken geen INSTEMMING zou kun-
nen betuigen, zou de classis naar het oordeel der sy-
node inderdaad GEROEPEN zijn hem af te wijzen“.

Van dienstdoende ambtsdragers gold hetzelfde. Posi-
tief instemmen.

Nu hebben we in ±26 hoofdartikelen een predikant
besproken, die zeer bewust verklaart niet in te stem-
men met die uitspraken (inzake de ziel). Hij verklaarde
ge onjuist. Al zeide hij vraagtekens, instemmen
deed hij niet, wel bestrijden.

Als die kandidaat, wiens preekconsent afgenomen
is, nu eens door dien dominee geëxamineerd was? Wat
dan?

Maar hij is niet geëxamineerd door hem, zegt
iemand.

Ik vraag: hoe weet u dat? Al is 't zoo: hij heeft
bericht gekregen van die afwijzing. Hij conformeert
zich eraan, dat op zijn praekatoel niet komen mag wie
99 % minder tegenspraak dan hij!

Destijds is van een hoogleraar gezegd: hij is af te
zetten, want: hij had zijn bedenkingen niemand anders
dan de synode mogen zeggen (wat de man overigens
al gedaan had). Vonnis: hij is woordbreker. Allen
kraaien het na.

Maar die dominee — die schreef het niet aan de
synode, doch aan anderen. Althans aan hen het eerst
(meer weet ik niet). Ook een woordbreker?

De man preekt nog lustig.

Kom Ridderbos, kom Nauta, komt gij allen: God is
een God van recht.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Volgende brief kwam bij de Redactie in; onze mede-
werker bracht eenige cijfers aan, die naar zijn ant-
woord verwijzen:

Alblasserdam, 11 Nov. 1940.

Geachte Redactie,

Tegen het art. van br. K. v. Huizen „Nog eens de
A.N.O.V.-kwestie“ heb ik het groote bezwaar, dat hij
deze kwestie onzuiver stelt. Daarom verzoek ik U
mijn antwoord op zijn art. in „De Reformatie“ op te
nemen, nadat dhr v. H. hiervan kennis heeft kunnen
nemen.

Antwoord aan br. v. Huizen.

Moeten we ons apart gaan organiseren? Deze
vraag dient elk Chr. onderwijzer na de toetreding van
„de Groote“ tot 't A.N.O.V. en de daarop gevolgde Gron-
ingsche reactie, zich te stellen (1).

Br. v. H. bespreekt deze vraag in „De Reformatie“
van 2 Nov. '40. Naar mijn mening had hij eerlijk-
heidshalve moeten beginnen, om aan het woord A.N.
O.V. toe te voegen: „federatie van..... enz.“. Dat
werpt op de kwestie al een eenigszins helderder
licht (2).

Wanneer hij dan voorts vraagt, of toetreding een
principiele kwestie is en het zonder gebod beginnen
der A.N.O.V. vergaderingen becritiseert, dan moge
hij zich ook de vraag stellen of niet „De Groote“ dat
ter A.N.O.V. tafel zal brengen, wat in eigen organi-
satie eerst biddend overwogen is, om daarna te zien of
men in kwesties van maatschappelijke of technische
aard met andere onderwijzersbonden niet tot over-
eenstemming kan komen. Is dat mis? Ik stem toe, er
zal nauwlettend toegezien moeten worden, maar men
moet „De Groote“ niet verlaten vóór het met dat
A.N.O.V. misloopt en „De Groote“, ondanks protesten
toch aangesloten wil blijven (3).

Het kan zijn, dat hier sprake is van streven naar de
valsche eenheid, maar dat is met wat br. v. H. in zijn
art. schreef, nog niet bewezen. De tijd zal dat leeren!

En wat br. v. H. verder opmerkt inzake Dr v. Nif-
trik en het „te heterogene gezelschap“ van „De
Groote“, doet niets terzake bij de bepaling van ons
standpunt ten aanzien van de toetreding van „De
Groote“ tot het A.N.O.V. (4).

Dat zijn zaken, die apart dienen overwogen te wor-
den. En had men bezwaren daartegen, welnu waarom
die dan niet langs den organisatorischen weg aan de
orde gesteld?

Ik acht het niet verantwoord om na de aansluiting
van „De Groote“ bij het A.N.O.V., haar nu zoo maar
zonder meer te bejegenen, zooals de Groningsche on-
derwijzers deden.

Dat er bij valsche eenheidsidealen conflicten komen
is een reden tot blijdschap, maar dan zullen wij er
alles toe moeten doen, om te vermijden, dat door onze
haast de conflicten onzuiver zouden worden.

Het is mijn eerlijke overtuiging, dat br. v. H. hier
een onzuiver conflict forceert en dat wij hierin niet
met hem mee mogen gaan (5).

Met de meeste hoogachting, Uw dw,

G. VOS,

Zeevaartsr. 19, Alblasserdam.

1. Zeer juist! Deden alle Christelijke onderwijzers
het maar!

2. Heusch? 't Is toch zeker mijn schuld niet, dat het
A.N.O.V. heet, zooals het heet? Een verbond heet
het. Dien naam heb ik niet uitgevonden, maar is welbe-
wust door anderen gekozen en daarom meen ik hem
zonder meer te mogen gebruiken.

3. Vindt u? Dacht u werkelijk, dat de aansluiting
bij het A.N.O.V. op zichzelf staat? Ik geloof, dat
niets op zichzelf staat.

En hier is het verband duidelijk aanwijsbaar!

Waarom liet men Dr Van Niftrik optreden? Om-
dat, volgens verklaringen van leden van het H. B. de
verhouding tussen Kerk en School, tevoren bespro-
ken door Dr K. Dijk, nu ook eens van een anderen
kant diende te worden belicht. Wie zouden daarop
hebben aangedrongen! Allicht dezelfde mensen, die
— al weer volgens het zeggen van H. B.-leden —